

Od Goethea preko Schuberta do Rammsteina - primjer primjene YouTubea u nastavi njemačkog jezika

Berkec, Silvija

Source / Izvornik: **Život i škola : časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, 2012, LVIII, 244 - 257**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:150635>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-28**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

UDK<371.3:811.112.2>:791.43

Stručni članak

Primljeno: 6. ožujka 2012.

OD GOETHEA PREKO SCHUBERTA DO RAMMSTEINA – PRIMJER PRIMJENE YOUTUBEA U NASTAVI NJEMAČKOG JEZIKA

Silvija Berkec, viša lektorica
Filozofski fakultet u Osijeku

Sažetak: Cilj je ovoga rada ukazati na neke mogućnosti i korist primjene videouratka u nastavi njemačkog jezika. Rad je potaknut razmišljanjem o potrebi uvažavanja cjelovitosti učenikove osobe u nastavi, što podrazumijeva uzimanje u obzir njegovih navika, interesa, iskustava, sklonosti, stavova, raspoloženja i, nadasve, emocija. U potrazi za prikladnim nastavnim sredstvima koja mogu dodatno stimulirati učenikovu emotivnu i kognitivnu sferu u procesu učenja s ciljem njegove samostalne uporabe njemačkog kao stranog jezika, nametnuo se videouradak kao medij koji objedinjuje tekst, sliku i glazbu, te se, iskušan u nastavnoj praksi kako je opisano u članku, pokazao izrazito poticajnim i učinkovitim. Pritom se ne može zaobići YouTube kao neiscrpan izvor videouradaka primjenjivih u nastavi (ne samo) stranih jezika. Učenje uz videouratke omogućava zabavniji i spontaniji pristup ciljnom jeziku jer učeniku daje mogućnost i poticaje za izražavanje vlastitih emocija, mašte, iskustava i znanja, što povećava motivaciju za bavljenje nastavnim sadržajem i razvijanje jezičnih vještina.

Gljučne riječi: videouradak (videoisječak, *videoclip*), YouTube, emocije, njemački kao strani jezik.

O emocijama u nastavi stranog jezika

Suvremena glotodidaktička istraživanja ističu važnost stvarnih iskustava, potreba, interesa i motivacije učenika, koje treba koristiti kao polazišta u učenju kako bi se u učenika pobudila potreba za izražavanjem procesa i stanja u njegovoj psihičkoj i emotivnoj sferi. Ako čovjekovo jastvo, a jednako tako i jastvo učenika stranog jezika, nisu djeljivi, nego čine jedinstvenu cjelinu, nije dobro uvažavati samo učenikova jezična znanja i vještine, nego u središtu pažnje treba biti cjelokupna osobnost mladog bića koje se izražava jezikom (Rumianowska, 2009).

U svom radu o ulozi (likovne) umjetnosti u nastavi njemačkog kao stranog jezika R. Grätz (2000) naglašava važnost emocija u procesu učenja i potrebu njihova daleko većeg uvažavanja u nastavi. Oslanjajući se na Wolffa i

Eggersa¹ te Schwerdtfeger², on o emocijama u kontekstu nastave stranih jezika (napose one koja se koristi slikom i likovnošću) zaključuje da su one gotovo zanemarene u promišljanjima o nastavi, kao i u didaktičko-metodičkim istraživanjima, da ih je lakše shvatiti kroz priče koje nastaju na temelju njih negoli pomoću logičkih kriterija, da traže kontakt i predstavljaju signale u potrazi za reakcijama, da su emocije naracije te da predstavljaju fizičke oblike opažanja. Slično kao Rumianowska, i Grätz naglašava da nastava koja učenika shvaća tek kao recipijenta znanja reducira njegovu ličnost najmanje za polovicu (Grätz, 2000: 38). Stoga vrijedi razmišljati o emotivnom potencijalu različitih medija (u najširem značenju riječi) i o tome kako ga iskoristiti u nastavi za poticanje individualnih procesa učenja, koji pak vode do novih, subjektivno određenih jezičnih produkata.

U tom smislu ne samo književnost nego i likovna umjetnost, fotografija, glazba i film sadrže brojne mogućnosti koje se mogu iskoristiti i u nastavi stranih jezika, jer su načelno otvoreni, dopuštaju različite načine interpretacije i upravo pozivaju na buđenje takozvanog unutarnjeg svijeta. Nastava koja koristi te potencijale emotivno potiče učenika, uvažava autentičnost i individualnost njegove osobe, u njemu budi znatiželju i sumnju, stvara iznenađenja i proturječnosti, možda i zbunjenost, a nastavnik mu treba pomoći da navedeno i verbalizira.

Elementi sveprisutne pop-kulture već su poodavno postali integralnim dijelom nastave stranih jezika. Popularna glazba, film, ilustrirani časopisi za mlade, reklama i strip imaju važno mjesto u nastavi stranih jezika i neizostavan su dio glotodidaktičkog materijala. Pop-kultura prožima sva područja naše svakodnevice te mijenja strukturu našeg opažanja i naše svijesti. Ona je dominantan i istovremeno vrlo raznolik fenomen koji nudi raznolike obrasce ponašanja, svjetonazore i vrijednosne sustave, te stoga igra veoma važnu ulogu u procesu izgradnje identiteta (Rumianowska, 2009). Ako imamo na umu da nastava stranih jezika unutar institucionalnog školovanja i obrazovanja, pored usvajanja i razvoja pragmatičkih jezičnih vještina, treba ispuniti i određene obrazovno-odgojne ciljeve, uporaba pojedinih vidova pop-kulture u nastavi stranih jezika može (dakako, podrazumijevajući temeljitu didaktizaciju istih) pomoći mladima u prevladavanju stereotipa, razvoju sposobnosti rješavanja problema i boljem snalaženju u sve kompleksnijem svijetu.

U kontekstu nastave stranih jezika zanima nas ponajprije stimulativni učinak popularne kulture na proces jezične produkcije učenika stranog jezika. Polazeći od premise da je jezik neodvojivo povezan s pojedincem, a time i s njegovom ukupnom, osobnom životnom pričom (usp. s Grätzom),

¹ Wolff, Armin / Eggers, Dietrich (ur.) (1998): *Emotion und Kognition beim Fremdsprachenlernen; Lernen mit neuen Medien; Deutsch als Fremdsprache und die Attraktivität des Studienorts Deutschland*, Regensburg.

² Schwerdtfeger, Inge Christine (1997): *Der Unterricht Deutsch als Fremdsprache: Auf der Suche nach den verlorenen Emotionen. Info DaF 5/1997* (str. 587-606).

Rumianowska (2009: 39) zaključuje da se jezik pop-kulture kao sastavnog dijela naše svakodnevne može potencijalno i svrsishodno upotrijebiti kao autentično sredstvo za izražavanje samoga sebe, za opisivanje emocija, doživljaja ili socijalnih iskustava.

Učenici digitalnog doba

Uvelike se zanemaruje ili jednostavno previđa jedna činjenica na koju upozorava Prensky (2001: 1): naši su se učenici radikalno promijenili, to više nisu ljudi za koje je koncipiran naš³ odgojno-obrazovni sustav. Nije riječ o uobičajenim promjenama kakve su se oduvijek odvijale iz generacije u generaciju, nego o besprimjernom prijelomu koji se dogodio u zadnjim desetljećima 20. stoljeća pojavom i naglim širenjem digitalne tehnologije. Prensky podsjeća da današnji učenici (od predškolskog do studentskog uzrasta) predstavljaju prvu generaciju odraslu s digitalnom tehnologijom. Oni su cijeli život proveli u digitalnom okruženju koristeći se računalima, videoigrama, digitalnim *music playerima*, videokamerama, mobitelima i svim ostalim alatima i igračkama digitalnog doba. Njihove se navike i interesi drastično razlikuju u odnosu na prethodne generacije; ono što se nekad smatralo normalnim svakodnevnim aktivnostima danas su zamijenile videoigre, virtualno druženje na tzv. društvenim mrežama i komunikacija kratkim tekstualnim porukama⁴. Internet je središnji i neizostavan element u životu današnjih tinejdžera i mladeži. Uslijed toga, današnji učenici razmišljaju i obrađuju informacije bitno drukčije nego njihovi prethodnici, njihovi su se *misaoni obrasci* promijenili. Prensky uvodi i naziv za učenike današnjice – *Digital Natives*, osobe rođene i odrasle u digitalnom dobu, *izvorni govornici digitalnog jezika* računala, videoigara i interneta. One među nama koji nisu rođeni u tom dobu, ali su kasnije prihvatili mnoge vidove spomenute tehnologije, Prensky naziva *digitalnim imigrantima* (engl. *digital immigrants*).

Nekoliko je važnih razlika između prvih i potonjih. Starija populacija današnjice drukčije se socijalizirala od vlastite djece i danas uči novi jezik. Dokle god se *digitalni imigranti* uče prilagodbi na okoliš, uvijek će, do izvjesne mjere, zadržati "akcent", to jest ostati jednom nogom u prošlosti⁵. Oni

³ Prensky, dakako, govori o američkim učenicima i tamošnjem školstvu, no njegove su konstatacije primjenjive i na naš sustav.

⁴ Prema Terantinu (2011: 11) internetom se koristi 93 % američkih tinejdžera, od kojih je pak 73 % uključeno u internetske društvene mreže, a 75 % ima mobilni telefon. Prensky (2001, 1) tvrdi da danas prosječan Amerikanac pri svršetku koledža za sobom ima manje od 5000 sati utrošenih na čitanje, ali je preko 10000 sati proveo igrajući videoigre, a 20000 sati gledajući televiziju. Nažalost, nisu mi dostupni pouzdani podaci o hrvatskim učenicima/studentima.

⁵ Kao primjere *stranog akcenta digitalnih imigranata* Prensky (2001) navodi da mnogi još uvijek tiskaju e-dopise radi uređivanja (umjesto da ih urede na ekranu računala), fizički pozivaju nekoga u svoj ured da bi mu pokazali zanimljivu mrežnu stranicu (umjesto da pošalju URL) ili pak nazivaju telefonom da bi provjerili je li njihova elektronska pošta stigla do adresata.

su učili, pa tako i sami danas podučavaju, sve činiti polako, korak po korak, jedno po jedno, individualno i – nadasve – ozbiljno. Istovremeno, mladi odrasli u digitalnom svijetu (engl. *digital natives*) imaju određene vještine i navike, iz kojih proizlaze i njihova očekivanja od nastave: naviknuti su primati informacije brzinom trzaja, spretni su u *multi-taskingu*, žele praktične aktivnosti, bolje se snalaze s grafičkim prikazom podataka nego s tekstom, naviknuti su na izravan pristup informaciji (engl. *hypertext*), najbolje funkcioniraju kad su umreženi, daju prednost igrama pred "ozbiljnim" radom te im je potrebno brzo zadovoljstvo i česte nagrade. Oni imaju premalo strpljenja za predavanja i logiku tipa *korak po korak* (Prensky, 2001: 2-3).

Terantino (2011) ukazuje da je stoga potrebno mijenjati nastavne metode i aktivnosti kako bi se iskoristili specifični interesi današnjih učenika, pri čemu dolazi do problema zbog nesrazmjera između onoga što današnji učenici (*digital natives*) očekuju o nastave i onoga što je većina nastavnika u stanju pružiti. Kao jedan od načina za premošćivanje tog rascjepa, koji može zadovoljiti i učenike i nastavnika, predlaže primjenu YouTubea u nastavi.

O YouTubeu i mogućnostima njegove primjene u nastavi

YouTube su 2005. godine osnovali Steve Chan, Chad Hurley i Jawed Karim pod domenom <http://www.youtube.com> kao internetski forum za postavljanje i razmjenu kratkih videozapisa. Već godinu dana kasnije Google je kupio YouTube za 1,65 milijardi američkih dolara. Popularnost toga danas najvećeg internetskog videoportala najbolje ilustriraju podaci na internetskoj stranici Website Monitoringa, gdje stoji⁶: YouTube bilježi preko dvije milijarde posjeta dnevno, svake se minute na njega postavlja 24 sata videomaterijala, a prosječna osoba provede 15 minuta dnevno na YouTubeu. Ljudi ga koriste u najrazličitije svrhe, od kojih je ogromna većina didaktički irelevantna. Mnogima služi jednostavno kao vid zabave, drugima kao okupljalište za razmjenu obiteljskih snimaka, mjesto gdje će prikazati kakav radni postupak, reklamirati tvrtku ili proizvod ili pak omogućiti pristup medijima sa svih strana svijeta. Tu se mogu pronaći isječki iz filmova i televizijskih programa, glazbeni spotovi i vlastiti videouradci korisnika. Nažalost, na YouTubeu se nerijetko nađu i videozapisi rasističkog, opscenog, nasilnog i inog neprihvatljivog sadržaja, a mnoštvo videoisječaka kosi se s propisima o zaštiti autorskih prava. Kvaliteta ponuđenog materijala na YouTubeu izrazito varira; s obzirom na mljune videozapisa, potraga za prikladnim materijalom za nastavu može biti vrlo iscrpljujuća, ali i vrlo isplativa – usprkos svim ograničenjima, nikad nije bilo jednostavnije pronaći videomaterijal za primjenu u nastavi. Na pojedinim nastavničkim forumima na

⁶ <http://www.website-monitoring.com/blog/2010/05/17/youtube-facts-and-figures-history-statistics/>, 1.3.2012.

internetu mogu se dobiti popisi poveznica prema videouradcima na YouTubeu upotrebljivim u nastavi stranih jezika (bilo da je riječ o videozapisima s lingvističkim i kulturološkim sadržajem/informacijama *na* ciljnome jeziku ili *o* njemu, glazbenim videospotovima, filmskim i televizijskim isječcima i dr. na ciljnome jeziku). Osim toga, YouTube omogućava digitalno kreativnijim učenicima stranih jezika jednostavno postavljanje odnosno objavljivanje vlastitih prezentacija i kreacija na stranom jeziku koji uče, što za njih predstavlja vid uporabe ciljnog jezika u posve konkretnim i realnim situacijama, a mogućnost dodavanja komentara na videozapise omogućava im komunikaciju i povratnu informaciju.

Odličan izvor za korištenje videouradaka u smislu poboljšanja učenja u visokoškolskoj nastavi nalazi se u radu Ronalda A. Berka (2009) o snažnim emotivnim i kognitivnim učincima primjene videouradaka u nastavi. Berk daje pregled teorijskih i znanstvenoistraživačkih spoznaja o utjecaju videa na mozak u procesu učenja, zatim opisuje teoriju multimedijalnog učenja u odnosu na video te daje konkretne upute za uporabu raspoložive videotehnologije u učionici te za odabir prikladnih videouradaka za bilo koji predmet i njihovu primjenu kao sustavnog nastavnog alata. On navodi dvadeset razloga za njihovo korištenje odnosno dvadeset njihovih specifičnih učinaka na učenje⁷, kao i dvanaest općih tehnika za uklapanje videoklipova u nastavu (s primjerima).⁸ Berkov možda najvažniji zaključak, koji proizlazi iz znanstvenih istraživanja, jest taj da multimedijalni poticaji (auditivni/verbalni i vizualni/slikovni) osnažuju pamćenje, razumijevanje i shvaćanje te pospješuju učenje više negoli svaki od tih poticaja zasebno, pri čemu je dokazano da je učenje u audio-vizualnom okruženju učinkovitije od onoga u verbalnim (auditivnim) okolnostima.

Od teksta preko glazbe i slike do emocije i jezičnog iskaza

U ovome radu, zbog prostornoga ograničenja, neće biti riječi o korištenju različitih videozapisa prvenstveno kao izvora dodatnih informacija uz određene sadržaje, već ću u nastavku opisati tijek nastavne cjeline u okviru Jezičnih

⁷ Videoklipovi privlače učeničku pažnju, fokusiraju njihovu koncentraciju, izazivaju zanimanje, stvaraju osjećaj iščekivanja, potiču ili opuštaju učenike, pobuđuju im maštu, pozitivno utječu na stavove prema gradivu i učenju, uspostavljaju povezanost s ostalim učenicima i nastavnikom, osnažuju pamćenje nastavnog sadržaja, pomažu razumijevanju, potiču kreativnost, stimuliraju tijek misli, potiču "dublje" učenje, pružaju mogućnost za slobodno izražavanje, predstavljaju sredstvo za suradnju, nadahnjuju i motiviraju učenike, čine učenje zabavnim, stvaraju odgovarajuće raspoloženje ili atmosferu, smanjuju tjeskobu i napetost kod teških ili zastrašujućih tema te stvaraju vizualne predodžbe koje se lako pamte.

⁸ Osim toga, Berk svomu članku prilaže i koristan popis radova i prezentacija o primjeni videa u sveučilišnoj nastavi u nekoliko znanstvenih područja i polja.

vježbi iz njemačkog jezika u 3. semestru sa studentima germanistike⁹, u kojoj sam kao polazište upotrijebila Goetheovu baladu *Erlkönig* i primijenila videouratke s YouTubea prema vlastitom izboru. Već sama Goetheova pjesma sadrži velik emotivni potencijal, s obzirom da tematizira smrt djeteta, što predstavlja jedno od najboljih ljudskih iskustava, te strah od smrti i nadnaravnoga, dok njemačka rock-skupina Rammstein u svojoj pjesmi *Dalai Lama*¹⁰, kao svojevrsnoj adaptaciji *Erlköniga*, vrlo slobodno i na neočekivan način reinterpetira motive iz Goetheove balade. Videoisječke s YouTubea ciljano sam koristila kao sugestivna sredstva za stvaranje atmosfere i poticatelje raspoloženja i emocija, a u svrhu provociranja što spontanijeg i produktivnijeg jezičnog izričaja (usmenog i pismenog) kao glavnog cilja nastavne jedinice. Očekivani su ishodi učenja bili da studenti budu u stanju pretražiti baze podataka te pronaći i prezentirati osnovne činjenice o određenim umjetnicima, analizirati jednu klasičnu njemačku baladu i jednu suvremenu skladbu te usmeno i pismeno izraziti svoje emocije, stavove i iskustva.

Prvi korak jest pripremna faza odnosno podjela zadataka na kraju prethodnog nastavnog sata, pri čemu *ne* najavljujem temu i sadržaj koji će uslijediti. Studenti trebaju u parovima ili manjim skupinama samostalno (izvan nastave) pripremiti vrlo kratke prezentacije (od tri do najviše pet minuta): 1. najosnovnije o životu i djelu Johanna Wolfganga Goethea, 2. o baladi u njemačkoj književnosti (podrijetlo, razvitak i glavna obilježja)¹¹, 3. o njemačkom skladatelju Carlu Loeweu i austrijskom Franzu Schubertu te 4. (opcionalno) o njemačkoj rock-skupini Rammstein.

Sama nastavna cjelina (u trajanju od 90 minuta) započinje kratkim studentskim izlaganjima o Goetheu i njemačkoj baladi, poslije kojih svaki student dobiva tekst Goetheove balade *Erlkönig* (poznate u hrvatskom prijevodu pod naslovom *Kralj vilenjaka* ili *Vilinski kralj*¹²). Nakon prvog (tihog) čitanja provjeravamo ima li nepoznatih riječi i nerazumljivih mjesta te ih rastumačimo. Zatim, umjesto uobičajenog čitanja naglas (koje se, kad je riječ o poeziji, u mojoj nastavnoj praksi najčešće pokazivalo problematičnim),

⁹ Prema mojoj subjektivnoj procjeni, jezično znanje studenata odgovara razini B2 prema Zajedničkom referentnom okviru za jezike.

¹⁰ Na pjesmu *Dalai Lama* (Rammstein, 2004) uputio me student M. Laksar.

¹¹ U ovom su radu predstavljena iskustva u radu sa studentima 3. semestra studija germanistike, koji već imaju određena znanja o povijesti njemačke književnosti i znanosti o književnosti te ih u pripremi ovih kratkih izlaganja trebaju ponoviti i rezimirati. No ne postoje prepreke za sličan postupak s učenicima završnih razreda gimnazija/srednjih škola, koje treba uputiti na izvore iz kojih će prikupiti potrebne činjenične podatke.

¹² Postoji kontroverza o podrijetlu njemačkog naziva *Erlkönig* (što zapravo znači *kralj joha*). Johann Gottfried Herder s danskoga je preveo na njemački jezik i preradio pučku baladu naziva "Elveskud", nazvavši ju "Erlkönigs Töchter". Uvriježeno je mišljenje da je Herder pogriješio u prijevodu zamijenivši dansko *elverkonge* (njem. *Elfenkönig* / hrv. *kralj vilenjaka*) s *ellerkonge* (njem. *Erlkönig* / hrv. *kralj joha*) te da je Goethe, prihativši se spomenutih pučkomitoloških elemenata u predmetnoj baladi, preuzeo i njegovu pogrešku. Uglavnom nije prihvaćeno mišljenje nekih da je posrijedi Herderova slobodna interpretacija s obzirom na erotični moment vilinskog plesa i sličnu simboliku koju ima joha u pučkoj tradiciji (v. Volland, 2000).

studentima puštam tonski zapis s YouTubea koji je dostupan na adresi <http://www.youtube.com/watch?v=8Ae3onmKvbw> te slušamo Goetheov *Erlkönig* u interpretaciji austrijskog glumca Oskara Wenera. Riječ je o audiosnimci bez pratećeg videozapisa, u pozadini je tek statičan portret pjesnika, tako da na doživljaj poezije utječe isključivo govornik (glumac), što studentima pak omogućuje da potpuno individualno, u mašti, vizualiziraju fabulu balade. Pritom, dakako, glumčeva interpretacija vrlo sugestivno utječe na taj proces. Iskustvo mi je pokazalo da su studenti nakon takva čitanja, potkrijepljenog umjetničkom interpretacijom, primjetno voljniji i motiviraniji za razgovor o djelu nego inače.

Slijedi razgovor i analiza na temelju zadatka na radnom listu (v. prilog 1). U pravilu se razvija živahna i spontana diskusija jer studenti rado i bez ustručavanja govore o djelu koje im je jezično razumljivo, koje im je u stanju pobuditi emocije (lako se identificiraju s ocem u njegovu strahu za bolesno dijete, a i s djetetom u prestrašenosti nadnaravnim bićima koja mu se javljaju u bunilu) te nudi dovoljno praznina za slobodnu interpretaciju. To je djelo, uostalom, vrlo brzo steklo veliku popularnost i nadahnulo mnoge umjetnike da ga uglazbe ili pretoče u likovnu umjetnost, a najpoznatija su uglazbljenja *Erlköniga* Carla Loewea i Franza Schuberta.

Nakon što studenti, koji su priredili osnovne informacije o toj dvojici skladatelja, pred skupinom iznesu prikupljene podatke, razgovaramo o vrstama glazbe koje najradije slušaju, o omiljenim glazbenicima i bendovima te o tome slušaju li uopće takozvanu klasičnu, ozbiljnu ili umjetničku glazbu¹³ (*klassische Musik, ernste M., Kunstmusik*), pri čemu se dotaknemo i (ne)prikladnosti svakog od potonjih triju naziva¹⁴.

Potom slušamo glazbeni zapis s YouTubea koji se nalazi na adresi <http://www.youtube.com/watch?v=4RkXmdpt70k&feature=related>, Loeweovu baladu *Erlkönig* s tekstom J. W. v. Goethea u interpretaciji Ulricha Hielschera (bas) i pijanista Wolframa Fürlla. I tu je riječ o videoisječku sa statičnom slikom u pozadini, tj. s minimalnim pratećim likovnim sadržajem koji ne utječe na percepciju glazbe. Nakon kratkih komentara studenata o tome sviđa li im se skladba, koliko uspjelom smatraju to uglazbljenje Goetheove balade i slično, najavljujem Schubertovu baladu *Erlkönig* te slušamo, ali ovaj put i gledamo, zapis s YouTubea koji se nalazi na adresi <http://www.youtube.com/watch?v=-9yGwoxMLeo&feature=related>. Posrijedi je naime svojevrstan konceptualni videouradak, kolaž fotografija i likovnih djela što znanih (G. H. Naecke, A. E. Sterner), a što nepoznatih autora, uz Schubertovu glazbu u interpretaciji velike sopranistice Jessye Norman. Vizualna komponenta spota tu veoma sugestivno

¹³ Iako moji studenti, nažalost, tek u malom broju iskazuju sklonost slušanju takozvane ozbiljne glazbe u slobodnom vremenu (u nekim skupinama uopće nije bilo takvih pojedinaca), to se nije pokazalo preprekom u radu koji se opisuje u ovom članku.

¹⁴ Već sami problemi koji proizlaze iz spomenute terminološke nepreciznosti predstavljaju potencijal koji se zasebno također može odlično iskoristiti u nastavi stranih jezika (pa i s obiljem materijala raspoloživog na YouTubeu).

utječe na doživljaj glazbenog djela: niz crno-bijelih pejzažnih fotografija sugerira slušatelju/gledatelju sliku mjesta radnje i atmosferu (mračni šumski krajolici, drveće u magli, šumovit močvarni kraj, mrka stijena sa slapom, gole krošnje vrba s punim mjesecom na nebeskoj pozadini, planinski obzor s oblačnim nebom u sutonu), a isprepliće se s likovnim ilustracijama balade na kojima su prikazani njezini likovi (otac i sin na konju, vilinski kralj i njegove kćeri). Taj videoisječak nudi višestruke mogućnosti analize. Tako studenti rado komentiraju njegov likovni aspekt (u kojoj mjeri fotografije i ilustracije odgovaraju njihovim predodžbama prije slušanja, koju ilustraciju smatraju najprikladnijom, najdomljivijom i sl.), kao i glazbeni (zadivljuje ih vokalna interpretacija, koja u nekih čak stvara nedoumicu radi li se tu o jednom ili više vokalnih interpretatora, ne čuje li se u jednom dijelu balade muški glas i sl.). Uspoređujemo li Loeweovu i Schubertovu skladbu, uglavnom zaključuju da je u prvoj naglašenija lirska nota, a da je potonja izrazito dramatična.

Suprotno mojim očekivanjima prije nego što sam različite varijante iskušala u nastavi, studenti najzanimljivije i najburnije reaguju na videozapis doslovno iste interpretacije, ali u vidu prezentacijskog videoklipa na adresi <http://www.youtube.com/watch?v=8noeFpdfWcQ>. Posrijedi je prostorna instalacija austrijskog medijskog umjetnika Petera Koglera (isječak iz dokumentarnog filma Andréa Hellera i Othmara Schmiderera o Jessye Norman koji prikazuje pjevačicu za snimanja u studiju, i to uglavnom u krupnom planu). Promatrajući iz prikrajka studente, opažala sam spontane reakcije u spektru od smijeha (zbog zbunjenosti, začuđenosti ili čak poruge), preko zatečenosti, gotovo zastrašenosti, pa do zadivljenosti i istinske ganutosti, a sve su to emotivna stanja koja upravo traže da budu što prije izražena riječima¹⁵. Studenti vrlo rado i spontano komentiraju tu interpretaciju: dok jedni smatraju da pjevačica u viđenom isječku ostvaruje i sjajno glumačko postignuće, drugi njezinu mimiku doživljaju kao neugodno pretjerivanje. Ipak su gotovo svi jedinstveni u ocjeni da je riječ o impresivnoj vokalnoj tehnici, koja omogućava točno razlikovanje četiriju likova (oca, sina, vilinskog kralja i pripovjedača).

U sljedećem koraku premošćujemo dva stoljeća (Goethe je objavio *Erlkönig* 1782. godine) i dolazimo do suvremene njemačke rock-skupine Rammstein, predstavnice glazbenog pravca *Neue deutsche Härte*. Većina studenata manje ili više poznaje njihovu glazbu, neki znaju za proturječna i kritike koje prate njihovu glazbu, njihove nastupe uživo ili glazbene spotove, ali rijetko je tko obratio pažnju na njihove tekstove jer, kako kažu, u prvom planu im je obično glazba (melodija, ritam), a "manje paze na riječi". Naravno, nameće se pitanje što bi mogla biti poveznica između Rammsteina i Goethea, i gotovo nitko od studenata, ako su i čuli njihovu pjesmu *Dalai Lama* (s albuma

¹⁵ Ovo su tek neki od spontanih komentara na videospot: "Diese Frau macht mir Angst", "Das ist gruselig", "Es ist sehr dramatisch", "Ich habe eine Gänsehaut gekriegt", "Sie ist eine wunderbare Sängerin und Schauspielerin", "Sie übertreibt", "Was schneidet sie für Fratzen?!", "Ich finde den Videoclip super".

Reise, Reise iz 2004.), ne zna da je riječ o svojevrsnoj adaptaciji *Erlköniga*. Stoga će s nemalom dozom radoznalosti poslušati audiosnimku te pjesme na adresi <http://www.youtube.com/watch?v=jZZKLZafk5c> i pritom usmjeriti pozornost na tekst. Kako je posrijedi tonski zapis bez vizualnog sadržaja, točnije, samo sa slikom omotnice albuma *Reise, Reise* u pozadini, za studente je to autentična vježba razumijevanja slušanjem. Nakon slušanja pjesme razgovaramo o dodirnim točkama odnosno sličnostima, kao i o razlikama između *Erlköniga* i *Dalai Lama* koje su studenti opazili. Većinom su pri prvom slušanju razumjeli da je riječ o muškarcu koji s djetetom putuje zrakoplovom, da se događa nekakvo zlo (pritom nisu složni je li posrijedi tehnički kvar, nevrjeme, dolazi li do pada zrakoplova, stradavaju li [svi] putnici), ali zanimljivo je da uglavnom ne razabiru što se točno događa s dječakom pri kraju pjesme. S obzirom na pitanja koja poslije prvog slušanja ostaju neriješena, s nesmanjenom motivacijom i znatiželjom studenti će pogledati i glazbeni video uz istu skladbu koji je dostupan na adresi <http://www.youtube.com/watch?v=k9aeoQ-Hs3Y&feature=related>, uz napomenu da nije riječ o službenom glazbenom spotu grupe Rammstein, nego o *titlovanom* videouratku koji je napravio i postavio jedan od brojnih korisnika YouTubea¹⁶. Naravno, *titlovi* u tom isječku (riječ je o transkripciji pjevanog teksta) uvelike pomažu razumijevanju, tako da kod mnogih studenata dolazi do pravog *aha-doživljaja* kad shvate da u pjesmi *Dalai Lama* dječak umire prignječen u naručju uspaničenog oca. Razumljivo, tu spoznaju ne prati olakšanje, ona naprotiv izaziva zgražanje, negodovanje i slične reakcije, što pak daje dovoljno impulsa za verbalizaciju doživljaja pjesme.

Tek nakon gledanja potonjeg videouratka studentima uručujem tekst pjesme *Dalai Lama*, potom analiziramo pjesmu (i video) te uspoređujemo *Dalai Lama* s Goetheovim *Erlkönigom* (v. priloge 2a i 2b).

U završnoj fazi sata studenti dobivaju zadatak napisati sastav na jednu od predloženih tema: 1. *Angst*; 2. *Mein schlimmster Alptraum*; 3. *Das Schlimmste, was ich je erlebt habe*; 4. *Dalai Lama – Ein Interpretationsversuch* ili na proizvoljnu temu o kojoj žele spontano pisati pod dojmom obrađenoga. U idealnom slučaju, pisanje bi uslijedilo dok su studenti još pod neposrednim dojmom svega što su vidjeli, čuli i o čemu se razgovaralo, što međutim, zbog vremenskih okvira u kojima se odvija nastava, u pravilu nije moguće. No zato je preporučljivo dati studentima poveznice na viđene videoisječke kako bi ih i kod kuće mogli ponovno pogledati. Alternativno se studentima (učenicima) može zadati da na internetu potraže likovna djela na temu *Erlkönig*, od kojih će jedno odabrati i u pisanom obliku opisati. U vrlo motiviranim skupinama s dovoljno tehničkog znanja i opreme zamisliva je i

¹⁶ Iz bilješke uz videospot na YouTubeu "Das Musikvideo zum Lied 'Dalai Lama' von Rammstein wurde von Olivia S. in der Mittelstufenklasse von Dr. Esa am McDaniel College produziert" razvidno je da je riječ o studentskom videouratku, koji može poslužiti nadahnutijim i ambicioznijim studentima/učenicima, zajedno s njihovim nastavnicima, kao primjer za kreiranje vlastitih videoklipova.

zajednička izrada vlastitog videoklipa uz Goetheov *Erlkönig* (ili bilo koju pjesmu odnosno tekst nekog od autora na njemačkom jeziku), koji se naposljetku može postaviti i na YouTube.

Opisani tijek nastave nije zamišljen kao gotov koncept za nastavnu cjelinu, već kao poticaj nastavnicima da mnogo češće posegnu za videouradcima jer time mogu dati nastavi potpuno novu dimenziju. Stoga treba spomenuti da YouTube nudi još obilje materijala na temu *Erlkönig* (različite glumačke i glazbene interpretacije, animirani film, parodije i drugo). Važno je ne pretjerati s brojem videoisječaka koji će se upotrijebiti na satu kako ne bi došlo do učinka suprotnog od željenoga (zasićenja i dosade) i kako bi se ostavilo dovoljno vremena za sve što se njihovom uporabom zapravo nastoji postići. U opisanom sam se radu zacijelo približila samoj toj granici, no često je dovoljna uporaba jednog jedinog videozapisa da bi se ispunio zacrtani cilj nastavne cjeline.

Zaključak

Primjena videoisječaka s YouTubea u nastavi njemačkog jezika, kako je opisana u ovom članku, pokazala se vrlo korisnom i učinkovitim metodom za pobuđivanje i održavanje interesa za nastavni sadržaj, kao sugestivno sredstvo za stvaranje određenog raspoloženja i pobuđivanje emocija u studenata/učenika te odličan poticaj za spontano i kreativno izražavanje na ciljnom jeziku, bilo usmeno ili pismeno (u manjem dijelu i kao vježba za razumijevanje slušanjem). Studenti su mnogo slobodnije izražavali svoje misli, osjećaje i osobne doživljaje negoli je to slučaj u radu isključivo s tekстом (ili s tekстом i glazbom odnosno tekстом i slikom), a pismeni su im uradci u konačnici bili nadahnutiji, izražajniji, individualniji i jezično diferenciraniji nego nakon uobičajenog rada.

Literatura:

1. Berk, R. A. (2009). Multimedia teaching with video clips: TV, movies, YouTube, and mtvU in the college classroom. *International Journal of Technology in Teaching and Learning*, 5(1), 1–21. Dostupno na: http://www.sicet.org/journals/ijttl/issue0901/1_Berk.pdf (datum zadnjeg pristupa: 1.3.2012.).
2. Grätz, R. (2000): Bildende Kunst im Deutsch-als-Fremdsprache-Unterricht. *Deutsch als Fremdsprache* 1/2000, str. 37-40.
3. Prensky, M. (2001): Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon*, vol. 9, no. 5. MCB University Press. Dostupno na: <http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>

- (datum zadnjeg pristupa: 1.3.2012.).
4. Rumianowska, A. (2009): Der Einsatz der Populärkultur im Fremdsprachenunterricht. Eine empirische Untersuchung am Beispiel von Musikvideoclips. *Deutsch als Fremdsprache* 1/2009, (str. 38-44).
 5. Terantino, J. M. (2011): Emerging Technologies. YouTube for Foreign Languages: You Have to See this Video. *Language, Learning & Technology*, Feb. 2011, vol. 15, no. 1. Dostupno na:
<http://llt.msu.edu/issues/february2011/emerging.pdf>
(datum zadnjeg pristupa: 1.3.2012.).
 6. Volland, Jacques Andreas (2000): *Die Erle in Sage und Legende*.
<http://www.lwf.bayern.de/veroeffentlichungen/lwf-wissen/42/w42-18-die-erle-in-sage-und-legende.pdf> (datum zadnjeg pristupa: 1.3.2012.).
 7. <http://www.website-monitoring.com/blog/2010/05/17/youtube-facts-and-figures-history-statistics/> (datum zadnjeg pristupa: 1.3.2012.).

Prilog 1

Arbeitsblatt Johann Wolfgang von Goethe: Erlkönig

1. *Wie finden Sie die Atmosphäre?*
2. *Wie viele Personen hören Sie heraus?*
3. *Was tun sie? Wo befinden sie sich?*
4. *Analysieren Sie Strophe für Strophe:*
 - a) *Personen (Welche kommen vor?)*
 - b) *Handlung (Was passiert? Wer spricht mit wem? Wie sprechen die einzelnen Personen?)*
 - c) *Stimmung (Naturbilder, Orts- und Zeitangaben, anderes?)*
5. *Zur Geschichte, die im Gedicht erzählt wird:*
 - *Warum reitet der Vater mit seinem Sohn so spät durch die Nacht?*
 - *Wie geht es dem Kind?*
 - *Wen hört und/oder sieht der Junge? Hört und sieht sein Vater dasselbe? Wie reagiert er auf die Worte seines Sohnes?*
 - *Woran stirbt wohl das Kind?*
 - *Was könnte die Vorgeschichte des Geschehens im Gedicht sein? (Was ist vorher passiert?)*
6. *Eine Ballade vereint die Merkmale der Gattungen Lyrik, Epik und Dramatik. Worin zeichnen sich im "Erlkönig" das Lyrische, das Epische und das Dramatische ab?*
7. *Welche Reimart liegt vor?*
8. *Einige Interpreten meinen, im Gedicht gehe es um sexuellen Kindesmissbrauch, Pädophilie und Vergewaltigung. Finden Sie Anhaltspunkte für diese Auffassung? Was halten Sie davon?*

Prilog 2a

Rammstein: Dalai Lama (Studioalbum *Reise, Reise*, 2004)

*Ein Flugzeug liegt im Abendwind,
an Bord ist auch ein Mann mit Kind.
Sie sitzen sicher, sitzen warm,
und gehen so dem Schlaf ins Garn.
In drei Stunden sind sie da,
zum Wiegenfeste der Mama
Die Sicht ist gut, der Himmel klar.
Weiter, weiter ins Verderben.
Wir müssen leben bis wir sterben.
"Der Mensch gehört nicht in die Luft!",
so der Herr im Himmel ruft
seine Söhne auf dem Wind:
"Bringt mir dieses Menschenkind!"
Das Kind hat noch die Zeit verloren,
da springt ein Wiederhall zu Ohren.
Ein dumpfes Grollen treibt die Nacht
und der Wolkentreiber lacht,
schüttelt wach die Menschenfracht.
Weiter, weiter ins Verderben.
Wir müssen leben bis wir sterben.
Und das Kind zum Vater spricht:
"Hörst du denn den Donner nicht?
Das ist der König aller Winde,
er will mich zu seinem Kinde!"
Aus den Wolken tropft ein Chor,
kriecht sich in das kleine Ohr.
Aus den Wolken tropft ein Chor,
kriecht sich in das kleine Ohr.
Komm her, bleib hier,
wir sind gut zu dir.
Komm her, bleib hier
wir sind Brüder dir.
Der Sturm umarmt die Flugmaschine,
der Druck fällt schnell in der Kabine.
Ein dumpfes Grollen treibt die Nacht,
in Panik schreit die Menschenfracht.
Weiter, weiter ins Verderben.
Wir müssen leben bis wir sterben.
Und zum Herrgott fleht das Kind:
"Himmel nimm zurück den Wind!
Bring uns unversehrt zu Erden!"
Aus den Wolken...
Der Vater hält das Kind jetzt fest,
hat es sehr an sich gepresst.*

*bermerkt nicht dessen Atemnot.
Doch die Angst kennt kein Erbarmen,
so der Vater mit den Armen,
drückt die Seele aus dem Kind,
diese setzt sich auf den Wind
und singt.
Komm her, bleib hier,
wir sind gut zu dir.
Komm her, bleib hier
wir sind Brüder dir.
Komm her, bleib hier,
wir sind gut zu dir.
Komm her, bleib hier
wir sind Brüder dir.*

Prilog 2b

Arbeitsblatt zu Dalai Lama (Rammstein)

1. Lesen Sie die ersten beiden Strophen und beantworten Sie die Fragen:
 - a) Wo befindet sich der Vater mit seinem Kind?
 - b) Wohin führt die Reise?
 - c) Welche Tageszeit ist es?
Wie ist das Flugwetter?
 - d) Wie ist die Atmosphäre an Bord?
 - e) Steht die Musik im Einklang damit?
2. Was verursacht die Angst des Kindes? Was erschreckt die Passagiere an Bord?
3. Vergleichen Sie in Erlkönig und Dalai Lama:
 - a) Ort und Zeit der Handlung;
 - b) das Kind und sein Verhalten;
 - c) die Stimmen, die das Kind hört (Wessen Stimmen sind es? Was wollen sie vom Kind? Wie sprechen sie zu ihm?);
 - d) den Vater und sein Verhalten.
4. Weiter, weiter ins Verderben / Wir müssen leben, bis wir sterben / "Der Mensch gehört nicht in die Luft!", / so der Herr im Himmel ruft – Wie deuten Sie diese Verse?
5. Komm her, bleib hier, / wir sind gut zu dir. / Komm her, bleib hier, / wir sind Brüder dir. -
Klingt der Chor der Söhne vom König aller Winde bedrohlich oder eher freundlich und sanft?
Ihre Stimmen werden mit bestimmten Bildern im Videoclip assoziiert. Welche illustrieren die "Güte zum Kind" und welche die "Brüderlichkeit"?
6. Versuchen Sie durch Recherchen im Internet herauszufinden, warum das Lied mit Dalai Lama betitelt ist.

From Goethe and Schubert to Rammstein – An Example of the Use of YouTube in German Language Classroom

Abstract: The aim of this paper is to point out some features and benefits of video clip usage in German language teaching. This work was inspired by the need to respect the totality of students' learning needs in the teaching process, which involves thinking about and taking into account their habits, interests, experience, preferences, attitudes, moods, and, above all, their emotions. One medium stood out as a possible means for encouraging students to independently use German as a foreign language. It was the video clip that combines text, image and music, which turned out to be the teaching material that can further stimulate students' emotional and cognitive areas in the process of learning. It proved to be highly stimulating and effective in the teaching practice, as described in the article. YouTube as an inexhaustible source of video clips cannot be disregarded, especially since it can be applicable in class, and not only in the foreign language class. Learning with video clips enables a different approach to the target language that is fun and spontaneous, because it provides the student with ability and incentive to express his/her emotions, imagination, experience and knowledge. As a result, motivation for the curriculum is increased and development of language skills is promoted.

Keywords: video clip, YouTube, emotions, German as a foreign language.

Von Goethe über Schubert zu Rammstein – Ein Beispiel für den Einsatz von YouTube im DaF-Unterricht

Zusammenfassung: Es ist das Ziel dieses Beitrags, auf einige Anwendungsmöglichkeiten von Videoclips im DaF-Unterricht hinzuweisen. Der Beitrag wurde durch Überlegungen über die notwendige Berücksichtigung des unteilbaren Selbst des Lernenden, d. h. seiner Gewohnheiten, Interessen, Erfahrungen, Neigungen, Ansichten, Stimmungen und vor allem seiner Gefühle beim Lernen angeregt. Auf der Suche nach einem geeigneten Unterrichtsmittel zur zusätzlichen Förderung des emotionalen und kognitiven Bereichs des Lernenden mit dem Ziel, spontane und selbständige Sprachprodukte auszulösen, bot sich der Videoclip als ein Medium an, das Text, Bild und Musik verbindet und sich, im Unterricht erprobt, als ausgesprochen wirksamer und zweckmäßiger Stimulus erwies. Als unerschöpfliche Quelle von (nicht nur) im DaF-Unterricht brauchbaren Videoclips lässt sich das Internet-Videoportal YouTube nicht umgehen. Das Lernen mit Videoclips ermöglicht ein unterhaltsames und spontanes Herangehen an die Zielsprache und regt den Lernenden an, seine Emotionen, Erfahrungen, seine Phantasie und sein Wissen zu äußern, wodurch seine Motivation zur Beschäftigung mit dem Unterrichtsgegenstand und zum Üben der Sprachfertigkeiten gesteigert wird.

Schlüsselbegriffe: Videoclip, YouTube, Emotionen, Deutsch als Fremdsprache.